



www.amu.edu.az

# TƏBİB

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933-cü ildən çıxır

№-01 (1740) 15 yanvar 2022-ci il



## Rezidentlər üçün silsilə mühazirələrə start verilib

Klinik fənlər üzrə mühazirələrə xarici ekspertlər də dəvət olunacaq

səh. 3

Müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq iki yeni kafedra yaradılıb

səh. 2

ÜST koronavirusun müalicəsi üçün iki yeni preparat tövsiyə edib

səh. 3

Professor Nailə Sultanova cavablandırır: niyə uşaqlar qripə daha çox yoluxur?

səh. 5



Universitetimiz 2021-ci ilin sınaqlarından uğurla çıxmağı bacarıb

*Təbiyə işləri üzrə prorektor, dosent Zulfuqar Musabəyov ötən ilin yekunlarına nəzər salır*

səh. 2

İsmayıl Qafarov: Tələbə, rezident və ya tədqiqatçıların biostatistika elmini dərinlən mənimsəməsi zamanın tələbidir

səh. 4

Tələbələrımız şəhid və qazi ailələri üçün aksiyada fəal iştirak ediblər

səh. 7



“Ölməmişəm, həmişə yanınızdayam...”

*Toyunun ildönümündə şəhid olan Eldarın bacısı: Yaddaşında problem olan anam kimi unutsa da, onu bir gün də unutmadı*

səh. 6



◆ **ATU-nun Təbiyə işləri üzrə prorektor, dosent Zülfüqar Musabəyov yola saldıığımız 2021-ci ilin yekunları barədə fikirlərini açıqlayıb və prorektorluğun bu müddət ərzində görüldüyü işlərlə bağlı suallarımızı cavablandırıb:**

- Hər şeydən öncə qeyd edim ki, 2021-ci il Azərbaycan üçün zəfər ili, yenidənqurma dövrü oldu. Vətən müharibəsində qazandığımız şərəfli qələbə ilə yanaşı, COVID-19 cəbhəsində müharibə davam etdi. İlin əvvəlində bütün ölkəmizdə ağır karantin rejimi tətbiq olundu. Belə olan vəziyyətdə ölkə üzrə təhsil prosesi onlayn və distant formada həyata keçirildi. Hesab edirəm ki, bu ağır sınaqdan Azərbaycan Tibb Universiteti üzəyib və daha az itkilərlə çıxmağı bacardı. Təhsil prosesi davam etdi, buraxılış imtahanları karantin rejiminin tələblərinə uyğun şəkildə təşkil olundu. Eləcə də, tələbələrimizin istəklərinə əsasən, tədris prosesində bir çox yeniliklər tətbiq edildi. Bu müddət ərzində prorektor vəzifəsinin öhdəliklərinə əsasən, Səhiyyə və Təhsil nazirlikləri, bir çox dövlət qurumları və müxtəlif təşkilatlardan ATU-ya daxil olan müraciətlər, sorğular cavablandırılıb. Bu məktublardan hamısı nəzərdən keçirilib, qaldırılan məsələlərlə bağlı tədbirlər görüldü.

Görülən işlərdən bəzilərinə vurğulamaq istəyirəm. Diqqətinizə çatdırım ki, "Açıq hökumətin təşviqinə dair 2020-2022-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nın icrası ilə bağlı məlumatları, "Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsi üzrə 2021-2025-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"na dair təklifləri hazırlayıb müvafiq qurumlara təqdim etmişik. Həmin təkliflər arasında ali təhsil müəssisələrində tədris proqramlarına korrupsiyaya qarşı mübarizə ilə bağlı mövzuların salınması da var.

O cümlədən, bu müddət ərzində COVID-19 virusuna qarşı aparılan profilaktik peyvənd işləri ilə əlaqədar məlumatlar mütəmadi olaraq aidiyyəti orqanlara təqdim olunub.

"Azərbaycan gəncliyi 2017-2021-ci illərdə" dövlət proqramının həyata keçirilməsi ilə bağlı ATU-da ilin ilk yarısında təşkil edilmiş tədbirlər haqqında məlumat hazırlanıb.

**- Zülfüqar müəllim, gənclərin həm yüksək səviyyəli təhsil alması, həm də hərtərəfli inkişafı üçün universitetimizdə yaradılmış şəraiti necə qiymətləndirirsiniz?**

- Universitetimizin əsas kontingenti gənclərdir. Ona görə də bu istiqamətdə işləri daim diqqətdə saxlayırıq. Ötən ilin aprelində Gənclər və İdman Nazirliyinin təşkil etdiyi "Tələbə baharı" XV Ümumrespublika tələbə yaradıcılıq festivalında iştirak etmək üçün ATU-nun istedadlı tələbələrini seçilərək namizədlikləri təqdim olunub. Bundan əlavə, tələbələrimizin "Enactus Azərbaycan Milli

# Universitetimiz 2021-ci ilin sınaqlarından uğurla çıxmağı bacarıb

**Təbiyə işləri üzrə prorektor, dosent Zülfüqar Musabəyov ötən ilin yekunlarına nəzər salır**



Yarışı" müsabiqəsində komanda şəklində iştirakına şərait yaradılıb, onlara hər cür köməklik göstərilib. Bu, beynəlxalq layihə olub, dünyanın əksər ölkələrində reallaşdırılır. Layihə çərçivəsində gənclər komandalar şəklində şəxsi təşəbbüslərinə əsasən müxtəlif biznesyönlü layihələr üzərində işləyirlər. Ölkə üzrə təşkil olunan yarımfinal və final mərhələlərini keçən qalib komanda dünya kuboku üçün təşkil olunan final mərhələsinə vəsiqə qazanır. Dünya kubokunu qazanan layihələr maliyələşdirilir və inkişaf etdirilir. Azərbaycan Tibb Universiteti bir neçə ildir yarışlarda komanda şəklində iştirak edir və yaxşı nəticələr göstərib.

Tələbələrimizin inkişafına şərait yaratmaq, onların sosial vəziyyətini dəstəkləmək üçün MediClub MMM təşkilatı ilə birgə əməkdaşlıq müqaviləsi çərçivəsində Tibb Universitetinin 26 tələbəsinə 150 manat məbləğində təqaüd ödənilir.

Ötən il ATU-nun gənc müəllimləri və tələbələri arasında Azərbaycanda Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri üzrə Gənc Səfirlərin olması üçün namizədlər irəli sürüldü. Gənc səfirlər Gənclər və İdman Nazirliyinin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramı (BMTIP) ilə birgə həyata keçirdiyi "Qlobal siyasi müzakirələrdə gənclərin fəal iştirakını dəstəkləmək üçün yeni əsasların yaradılması" layihəsi çərçivəsində fəaliyyət göstəriblər.

Məlum olduğu kimi, biz tələbələrimizin təlim-təbiyəsi işinə məsuliyyət. Bu müddət ərzində yuxarı kurs tələbələri arasında I Mamalıq və ginekologiya kafedrasının əməkdaşları tərəfindən "Sağlam həyat və reproduktiv sağlamlıq" mövzusunda interaktiv tədbir təşkil olundu. Psixiatriya kafedrasının təşəbbüsü ilə psixoaktiv maddələrdən asılılığın ilkin profilaktikası məqsədilə müxtəlif fakültələrin tədris proqramları çərçivəsində gənc nəslin psixoaktiv maddələrə qarşı münasibətinin dəyişməsinə yönəlmiş maarifləndirmə üsulları təbliğ edildi. Bu və digər tədbirlər "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı

maarifləndirmə işləri aparılıb. Bu barədə Səhiyyə Nazirliyinə də məlumat təqdim olunub.

Həmçinin "Milli Təhsil Texnologiyaları Mərkəzi" ictimai birliyinin "Milli Təbiyə Konsepsiyası - Milli Profil" konsepsiyası haqqında rəy hazırlanaraq quruma təqdim edildi. Tədris Cərrahiyyə Klinikasında "Hərbi şəraitdə odlu silah yaralanmaları və digər zədələnmələrə yanaşma prinsipləri" mövzusunda seminarın təşkilinə ehtiyac duyulub, bu haqda proqram tərtib edilərək məruzəçilərlə razılaşdırılıb.

**- Siz həm də ATU İntizam Komissiyasının sədrisiniz. Komissiyanın fəaliyyəti haqda da məlumat verməyinizi istərdik.**

- Ötən il ərzində komissiyanın üzvləri və işçi qrupun tərkibində müəyyən dəyişikliklər edildi. Bu da komissiyanın öz işini daha çevik və daha şəffaf yerinə yetirməsinə yardımçı olub. Pandemiya ilə əlaqədar olaraq qoyulan

qaydalara əməl etmək şərti ilə, komissiyanın 5 iclası keçirilib. Bu icaslarda müzakirə olunan məsələlərlə bağlı tərəfimizdən müəyyən tədbirlər görüldü. Nəticə etibarilə, il ərzində 12 nəfərə xəbərdarlıq edilib, 4 nəfərə töhmət, 2 nəfərin işə işinə xitam verilib.

Pandemiya ilə əlaqədar olaraq ötən ilin əvvəlində müəyyən edilmiş qaydalara uyğun olaraq işçi sayı 50%-ə endirilib, yaşı 65-dən yuxarı müəllimlərin fəaliyyəti müəyyən qədər dayandırılıb, tələbələr onlayn təhsilə keçirilib. Lakin yeni dərslərdən etibarən bu qadağalar aradan qaldırıldı. Üçün, sanitariya-gigiyenik qaydalara əməl etmək şərti ilə Tibb Universiteti də əvvəlki rejimdə fəaliyyətini bərpa edib. Odur ki, neqativ halların qarşısını almaq məqsədilə universitetimizin intizam komissiyası daha aktiv iş rejiminə keçib.

## Müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq iki yeni kafedra yaradılıb

**Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris və təhsildə keyfiyyət təminatı şöbəsinin müdiri, dosent Samir Cavadov universitetdə iki yeni kafedranın yaradılması barədə məlumat verir. O, son zamanlar səhiyyədə aparılan islahatlar nəticəsində əhaliyə ilkin səhiyyə xidmətinin təşkili və ilkin səhiyyə tibb xidməti göstərilməsi üçün bu sahə üzrə mütəxəssislərə ehtiyac yarandığını söyləyib.**

Şöbə müdiri bildirib ki, təhsil nazirinin müvafiq əmri ilə təsdiq edilmiş yeni Təhsil Proqramının peşə kompetensiyaları, proqramın təlim nəticələri ilkin səhiyyə xidmətinə uyğun hazırlanıb, peşə profilində məzunların ilkin səhiyyə xidmətində fəaliyyət göstərməsi nəzərdə tutulub: "İlkin səhiyyə xidmətinə göstərə bilməsi üçün tələbələr daha çox ailə həkimliyi, ictimai səhiyyə və təcili tibb üzrə praktik bacarıqlara sahib olması vacibdir. Bu məqsədlə də təcili tibb sahəsində yeni strukturların yaradılması və mütəxəssislərin hazırlanması zərurətə çevrilib".

S.Cavadovun sözlərinə görə, yuxarıda qeyd olunanlara əsasən baza tibb təhsilinin beynəlxalq təcrübəyə uyğun təkmilləşdirilməsi, müasirləşdirilməsi, rəqabət qabiliyyətli mütəxəssislərin hazırlanması nəzərə alınıb. Beləliklə, proqramların dünyanı qabaqcıl ali təhsil müəssisələrinin tədris proqramlarına uyğunlaşdırılması məqsədilə 2022-2023-cü tədris ilindən etibarən "Təcili tibb" kafed-



rasının yaradılması məqsəduyğun hesab edilib.

Dünyada tibb təhsili sahəsində magistratura və doktorantura proqramlarının da mövcud olduğunu vurğulayan şöbə müdiri qeyd edib ki, bu proqramlardan məzun olanlar tibb universitetlərində yaradılmış Tibb təhsili kafedralarında mütəxəssis kimi çalışırlar: "Bununla yanaşı, tibb təhsili mütəxəssisləri Türkiyə də daxil olmaqla, bir çox ölkələrdə dövlət və qeyri-hökumət təşkilatlarında tibb təhsili ilə əlaqəli tədqiqat və təhsilin planlaşdırılması, idarə edilməsi və qiymətləndirilməsində mütəxəssis və ya konsultant olaraq fəaliyyət göstərə bilərlər.

Beynəlxalq aləmdə olduğu kimi, Azərbaycanda da elm sahəsində tibb təhsilinin inkişafına töhfə verən, akademik tədqiqatlar aparan insan gücünün hazırlanmasına ehtiyac var. Bu proqramlar, eyni zamanda sağlamlıq elmlərinin stomatologiya, tibb bacısı, ecazaçılıq kimi sahələrində də təhsil istiqamətli mütəxəssislərin hazırlanmasına kömək edir".

S.Cavadov onu da diqqətə çatdırıb ki, tibb təhsili mütəxəssislərinin əsas vəzifəsi həm tibb, həm də sağlamlıq elmləri sahəsində bacarıqların

inkişaf etdirilməsi istiqamətində təhsil vermək, tədqiqatlar aparmaq, təhsil proqramlarının hazırlanması və həyata keçirilməsini təmin etməkdir. Tibb təhsili mütəxəssislərinin digər vəzifələri ölçmə-qiymətləndirmə sistemlərinin əsaslarını hazırlamaq, təhsildə və tədrisdə qəbul edilən innovativ yeniliklərlə professor-müəllim heyətini tanış etmək, professor-müəllim heyətinin pedaqoji peşəkarlığını artırmaq üçün vaxtaşırı təlimlər keçirmək, yeni pedaqoji fəaliyyətə başlayan təhsil verənləri tədris prosesinə hazırlamaqdan ibarətdir.

Bütün bunlar Azərbaycan Tibb Universitetində "Tibb və sağlamlıq elmləri təhsili" kafedrasının da yaradılmasını zərurətə çevirib.

Qeyd edək ki, adları çəkilən kafedraların yaradılması barədə məsələ Tədris və təhsildə keyfiyyət təminatı şöbəsinin təqdimatı ilə Böyük Elmi Şuranın müzakirəsinə çıxarılıb. Elmi şuranın üzvləri hər iki kafedranın yaradılmasına razılıq veriblər.



# Rezidentlər üçün silsilə mühazirələrə start verilib

Professor Məlahət Sultanova: Klinik fənlər üzrə mühazirələrə xarici ekspertlər də dəvət olunacaq



**ATU-da Rezidentura və magistratura şöbəsinin təşəbbüsü ilə rezidentlər üçün silsilə mühazirələrə start verilib. İlk mərhələdə həftədə bir dəfə olmaqla nəzəri fənlər - insan anatomiyası, patoloji fiziologiya, klinik biokimya və tibbi statistika üzrə mühazirələrin aparılması nəzərdə tutulub.**

Rezidentura və magistratura şöbəsinin müdiri, professor Məlahət Sultanova bu mühazirələrin baza təhsili çərçivəsində qazınan biliklərin daha da möhkəmləndirilməsi baxımından çox faydalı olacağını vurğulayıb. O qeyd edib ki, rezidentlər xüsusi seçilmiş mövzulara dair peşəkar mütəxəssislərin apardığı mühazirələrdən bəhrələnmək, klinik müşahidələr zamanı rastlaşdıqları müxtəlif situasiyaları daha düzgün qiymətləndirə biləcəklər. Şöbə müdiri ikinci mərhələdə klinik fənlər üzrə mühazirələr oxunacağını və bu mühazirələrə xarici ekspertlərin də dəvət olunacağını deyib.

Azərbaycan Tibb Universitetinin 80-ə yaxın universitetlə müqavilə bağladığını xatırladan professor M.Sultanova bildirdi ki, rezidentlərimiz müqavilə çərçivəsində həmin universitetlərdə 3 ay və daha artıq müddətdə rotasiya keçmək hüququna malikdir. O, gənc mütəxəs-

sisləri rezidentura təhsilinin təkmilləşdirilməsi üçün universitetdə yaradılan şəraitdən yararlanmağa, istənilən problemlə bağlı şöbəyə müraciət etməyə çağırıb.

Daha sonra insan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının professoru Ağasəmid İsayevin "Limfa sisteminin anatomiyası" mövzusunda mühazirəsi dinlənilib.

Mövzunun şərhinə keçməzdən öncə bu cür mühazirələrin bütün rezidentlər üçün böyük əhəmiyyət daşıdığını söyləyən professor bildirdi ki, onlar indiyədək anatomiya-

dan müəyyən biliklər əldə ediblər. Bu gün isə artıq klinik təbabətlə məşğuldurlar. Güclü nəzəri bazanın olmaması onların praktik fəaliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər. Bunu nəzərə alan universitet rəhbərliyi belə qərara gəlib ki, gənc həkimlərimizə və rezidentlərimizə ayrı-ayrı mövzularda təkrar xarakterli mühazirələr oxunsun. Nəticədə rezidentlər vaxtilə öyrəndikləri nəzəri məlumatları bir daha yadlarına salaraq, gündəlik

fəaliyyətdə tətbiq etmək imkanı qazınurlar.

A.İsayevin sözlərinə görə, ilk mühazirənin limfa sistemində həsr olunması da təsadüfi deyil: "Hal-hazırda limfologiya və immunologiya çox böyük əhəmiyyətə malik sahələrdir. Son iki ildə iradəmizdən asılı olmayaraq həyatımıza nüfuz edən pandemiya bir daha göstərdi ki, bütün xəstəliklərin qarşısının alınmasında immun sisteminin əvəzolunmaz rolu var. Ona görə də ilk mühazirəmizi limfa sistemində həsr etdik. Düşünürük ki, limfologiyanın və onunla bağlı olan immun orqanlarının öyrənilməsi olduqca zəruridir".

Professor A.İsayev növbəti həftələrdə kafedranın təcrübəli professorları və dosentləri tərəfindən ürək-damar, mərkəzi sinir və digər sistemlər, duyğu orqanları haqqında maraqlı mühazirələrin oxunacağını diqqətə çatdırıb.

Mühazirədə universitet klinikalarının və ayrı-ayrı kafedraların rezidentləri, insan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının əməkdaşları və rezidentlər üzrə koordinator, assistent Namiq Xəlilov iştirak ediblər.



## Qış imtahan sessiyasına hazırlıqla bağlı iclas keçirilib



Qış imtahan sessiyasının başlanması ilə əlaqədar olaraq Azərbaycan Tibb Universitetində İmtahan Nəzarət Qrupu üzvlərinin iştirakı ilə iclas keçirilib. İclası universitetin Tədris və müalicə işlər üzrə prorektoru, professor Sabir Əliyev açdı.

Professor universitetin keçiriləcək imtahanlara tam hazır vəziyyətdə olmasına diqqət çəkib. Bildirib ki, bu məsələdə əsas məsuliyyət imtahan nəzarətçilərinin üzərinə düşür. Bu səbəbdən nəzarətçiləri imtahan prosesi zamanı intizamlı və məsuliyyətli olmağa səsəyib, aşkar olunacaq hər hansı pozuntularla bağlı tədbir görmələrini tapşırıb.

Dekan və dekan müavinlərinin də iştirak etdiyi bu tədbirdə Əczaçılıq fakültəsinin dekanı, dosent Kamandar Yaqubov, İmtahan Mərkəzinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ülkər Cəfərova da fikirlərini səsləndiriblər. Onlar da öz çıxışlarında universitetin texniki-təchizat baxımından imtahanlara tam çəkildə hazır olduğunu bildirib, nəzarətçilərin məsuliyyətindən danışıblar.

Nəzarət Qrupunun rəhbəri Pəri İsaqova isə öz çıxışında universitetin reytinginin yüksəlməsində imtahanların şəffaf keçirilməsinin oynadığı rolu vurğulayıb. Bu baxımdan nəzarətçilərin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü, bunu onların hər birinin yaxşı dərk etdiyini bildirib. P.İsaqova İmtahan Nəzarət Qrupunun hər bir üzvünün imtahan prosesinə nəzarət etmək üçün tam şəkildə hazır olduğunu, onların üzərlərinə düşən öhdəlikləri yaxşı bildiklərini və layiqincə yerinə yetirəcəklərini nəzərə çatdırıb.

## ÜST koronavirusun müalicəsi üçün iki yeni preparat tövsiyə edib

**Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) ekspertlər qrupu COVID-19-a yoluxan pasiyentlərin müalicəsi üçün iki yeni preparat tövsiyə edib. AZƏTAC xəbər verir ki, bu barədə təşkilatın press-relizində deyilir.**

anticisimlər əsasında hazırlanan Sotrovimab vasitəsi bütün dünyada xəstəliyin yeni hallarının artımı ilə əlaqədar olaraq COVID-19-un müalicəsi üçün ÜST ekspertləri tərəfindən dəstəklənib. Təşkilatda qeyd ediblər ki, sürətlə yayılan "omikron" ştamı koronavirusun müalicəsinin əksər təsiredici va-

təkidlə tövsiyə edib. Xəstəliyin orta və ağır formasını keçirən 4 mindən çox pasiyentin iştirak etdiyi tədqiqatların yeni məlumatlarına əsaslanan nəticələr göstərir ki, preparat yan təsirləri artırmadan xəstəliyin ağır formasını keçirən pasiyentlərdə sağ qalmaq göstəricilərini yaxşılaşdırır və ağciyərin süni havalandırması üçün aparatın istifadə edilməsinə ehtiyacı azalda bilər. Baritsitinib artrit müalicəsində istifadə edilən dərmanlar kimi təsir edir, bu səbəbdən ÜST dəqiqləşdirib ki, preparatın analoqlarının eyni əlçatanlığı təqdirdə qiymətindən, əlçatanlığından və klinik təcrübədən irəli gələrək birini seçmək lazımdır.

ÜST ekspertləri, həmçinin şərti olaraq xəstəliyin yüngül formasını keçirən pasiyentlərə Sotrovimab preparatının tətbiqini tövsiyə edir. Bununla belə, təşkilatda "omikron" da daxil olmaqla, xəstəliyin yeni ştamlarına qarşı orqanizmin təbii müdafiəsini imitasiya edən laboratoriya birləşmələri olan monoklonal anticisimlərlə müalicənin qeyri-müəyyən effektivliyini artıq qeyd ediblər.

riantlarının effektivliyini azaldır və yeni həll yollarını tələb edir.

ÜST ekspertləri xəstəliyin ağır formasını keçirən pasiyentlərə Baritsitinib preparatının kortikosteroidlərlə birgə tətbiq edilməsini

## Bir gündə COVID-19 əleyhinə 29 min doza peyvənd vurulub

**Yanvarın 14-də Azərbaycanda 28 min 613 nəfər yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyası əleyhinə vaksinasia olub.**

Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahdan bildirilib ki, gün ərzində birinci mərhələ üzrə vaksinasia olunanların sayı 2 min 702, ikinci mərhələ üzrə vaksinasia olunanların sayı 2 min 939 nəfər, "buster" doza ilə peyvənd olunanların sayı isə 22 min 972 nəfər təşkil edib.

Azərbaycanda bu günə qədər vurulan vaksinlərin ümumi sayı 11 milyon 621 min 120, birinci mərhələ üzrə peyvənd olunanların ümumi sayı 5 milyon 195 min 727, ikinci mərhələ üzrə vaksinasia edilənlərin sayı 4 milyon 709 min 352 nəfər, "buster" doza ilə peyvənd olunanların sayı 1 milyon 716 min 41 nəfər təşkil edir.

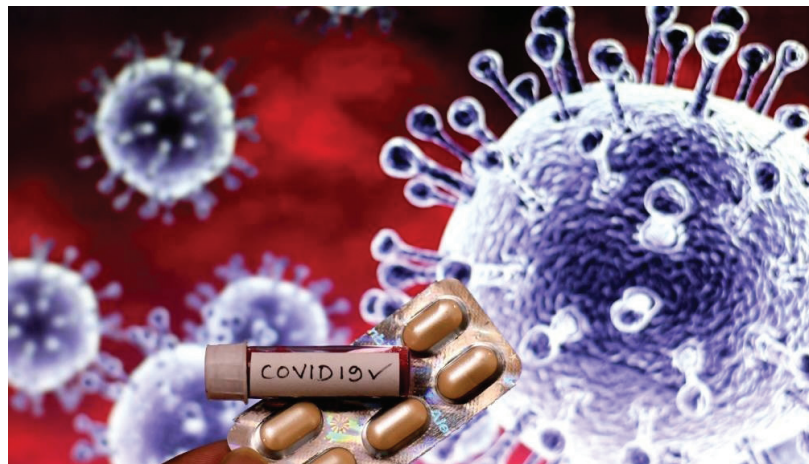
Yeni növ koronavirus infeksiyasına son sutkada 653 yoluxma faktı qeydə alınıb,

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 əleyhinə aparılan vaksinasia ilə bağlı son vəziyyət		14.01.2022
<b>Ümumi</b>		
Həyata keçirilən vaksinasia sayı	11 621 120	28 613
1-ci mərhələ vaksinasia sayı	5 195 727	2 702
2-ci mərhələ vaksinasia sayı	4 709 352	2 939
"Buster" doza vaksinasia sayı	1 716 041	22 972

488 nəfər müalicə olunaraq sağalıb. Operativ Qərargahdan verilən məlumata görə, analiz nümunələri müsbət çıxan 7 nəfər vəfat edib.

İndiyədək ölkədə ümumilikdə 624 min 208 nəfərin koronavirus infeksiyasına yoluxması faktı müəyyən edilib, onlardan 607 min 885 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, 8 min 497 nəfər vəfat edib. Aktiv xəstə sayı 7 min 826 nəfərdir.

Son sutkada yeni yoluxma hallarının müəyyənlişdirilməsi ilə əlaqədar 8 min 275, bu günə qədər isə ümumilikdə 5 milyon 987 min 10 test icra olunub.



Revmatoid artrit müalicəsində də tətbiq edilən "Eli Lilly and Company" şirkətinin "olumiant" adlı Baritsitinib preparatı və "GlaxoSmithKline Xevudy" Böyük Britaniya əczaçılıq şirkətinin monoklonal



# Yeni fənnin tədrisi maraqla qarşılanıb

Müsaibimiz çoxlarımız üçün yeni olan maraqlı bir elm sahəsi ilə məşğuldur. ATU-nun Tibbi və bioloji fizika kafedrasının dosenti İsmayıl Qafarov öz işgüzarlığı, bacarığı və peşəsinə bağlılığı ilə seçilir. Onun biostatistika ilə bağlı fikirlərini təqdim edirik.

**- İsmayıl müəllim, biostatistika elmi insanlara o qədər də tanış deyil. İstərdik, əvvəlcə bu elmin tarixi barədə məlumat verəsiniz.**

- Biostatistika elminin tarixini şərti olaraq bir neçə dövrə bölmək olar: XVII əsr (təsviri dövr), XIX əsrin I yarısı (elmi anlam dövrü), XIX əsrin II yarısı (formalistik dövr), XX əsrin əvvəlləri (rasionalistik dövr), daha sonra klassik dövr və müasir, yeni tətbiqi dövr.

Öncə qeyd edim ki, statistika - bütün təbiət elmlərində istifadə oluna bilən universal qanunlardan ibarətdir. Bütün təbiət elmlərində alınmış nəticələrin dürüstlüyünü isbat etmək üçün riyazi üsullardan istifadə olunur. Digər elmlərə nisbətən yaşının az olmasına baxmayaraq, biostatistika çox geniş spektrli bir elm sahəsidir və haqqında kifayət qədər fundamental kitablar mövcuddur.

**- Bu elmin tibb sahəsi üçün nə kimi əhəmiyyəti var?**

- Müasir elmi-texniki tərəqqi təbiət elmləri sahəsində çalışan bütün mütəxəssislərin qarşısına yeni tələblər qoyur. Hər bir ixtisas sahibi öz sahəsini də-

## İsmayıl Qafarov: Tələbə, rezident və ya tədqiqatçıların biostatistika elmini dərinlən mənimsəməsi zamanın tələbidir



rindən bilməklə yanaşı, həm də ətrafında baş verən hadisələri öyrənməli və aşkar etdiyi qanunauyğunluqların insanların rifahı naminə istifadəsinə şərait yaratmalıdır. Bu baxımdan tibb və biologiya sahəsində çalışanların üzərinə daha böyük məsuliyyət düşür.

Biostatistika - müayinə və ya müşahidələr nəticəsində əldə edilmiş kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin riyazi-statistik analizi nəticəsində öyrənilən tibbi və bioloji obyektin (prosesin) yeni xüsusiyyətlərinin aşkara çıxarılmasına xidmət edən bir elm sahəsidir. Tibbi və ya bioloji obyektin öyrənilməsi əsasən müşahidə və müayinələr əsasında əldə edilən məlumatlar faktlardan ibarət olur. Amma bu faktlar hələ elm demək deyil. Toplanmış faktların analizi bu məlumatları sistemləşdirməyə, qiymətləndirməyə və elmi nəticələrin əldə olunmasına kömək edir. Alınmış faktların statistik dürüstlüklə müşayiət olunan framentləri elmi nəticə kimi qəbul edilə bilər.

Əsasən əldə edilən məlumatlar faktlardan ibarət olur. Amma bu faktlar hələ elm demək deyil. Toplanmış faktların analizi bu məlumatları sistemləşdirməyə, qiymətləndirməyə və elmi nəticələrin əldə olunmasına kömək edir. Alınmış faktların statistik dürüstlüklə müşayiət olunan framentləri elmi nəticə kimi qəbul edilə bilər.

**- Biostatistikani təbiət elmlərindən fərqləndirən hansı cəhətlər var?**

- Dəqiq təbiət elmlərindən fərqli olaraq, biologiya və tibb sahəsində riyazi-statistik qanunların istifadəsində obyektin təbii dəyişənliklərinin nəzərə alınması biostatistikanın spesifikliyini şərtləndirir. Biostatistika

ehtimal nəzəriyyəsi və riyazi statistikanın fundamental qanunlarına əsaslanırsa da, məhz riyaziyyatın deyil, biologiyanın bir sahəsi kimi qəbul edilib. Çünki yaşadığımız dövrdə fərdi kompüterlərin, müasir proqram təminatının yaranması nəticəsində təkə riyaziyyatçı deyil, digərləri kimi tibb və biologiya sahəsində çalışan tədqiqatçılar da statistik metodlardan öz tədqiqatlarında geniş istifadə imkanlarına malikdir. Burada bütün hesablamaları kompüter aparır və tədqiqatçıya son nəticəni təqdim edir. Tədqiqatçıya ancaq statistik nəticəni qiymətləndirmək qalır.

**- Bu elm artıq müstəqil fənn kimi bu ildən etibarən ATU-da tədris olunmağa başlayıb. Tələbələr biostatistikanı mənimsəməsində qarşıya hansı məqsəd qoyulub?**

- Bəli, bu ildən başlayaraq Tibb Universitetinin bütün tələbələri üçün bu fənnin tədrisi nəzərdə tutulub. Fənni mənimsədikdən sonra tələbələr müşahidə və müayinələr nəticəsində alınmış göstəricilər üzərində kəmiyyət və keyfiyyət analizi aparmağı, statistik hipotezləri qəbul və ya inkar etməyi, statistik analiz nəticəsində öyrənilən obyektə dəyərləndirməyi bacarmalıdır. Müşahidələrimə əsasən deyə bilərəm ki, tələbələr bu fənnə çox maraqla

göstərirlər. Bəzən dərstdə vaxtın necə keçdiyini hiss etmirəm. Çünki bu fənn praktik istifadədə ixtisas sahibindən dərin riyazi biliklərin olması tələb etmir. Bu baxımdan biostatistikanın tədris proqramı universitetimizin tələbələrini tərəfindən yaxşı mənimsənir. Digər tərəfdən, müasir texnologiyalar əldə edilmiş informasiyanın istifadə dairəsinin genişlənməsində böyük rol oynayır.

**- Bu elm sahəsinə dair Azərbaycan dilində dərs vəsaitləri varmı, tələbələr hansı mənbələrdən istifadə edir?**

- Təəssüf ki, hələ öz dilimizdə belə kitablar yoxdur. Mən mühazirələrimi hazırladığım müxtəlif üsullarla və kompüter vasitəsilə tələbələrə çatdırıram. Bu sahə üzrə dərs vəsaitinə gəldikdə isə, "Biostatistika" adlı kitabım demək olar ki, çapa hazırdır. Bir sıra texniki məsələlər yekunlaşdıqdan sonra yaxın zamanlarda işıq üzü görəcək. Ümumiyyətlə, demək istərdim ki, tələbə, rezident və yaxud da hər hansı bir tədqiqatçı bu elmi dərinlən mənimsəməlidir. Onların gələcəkdə çalışdığı sahə üzrə öz bacarıqlarından düzgün istifadə edə bilməsi üçün bu elmi öyrənməsi mütləq lazımdır. Çünki bunu bizdən yaşadığımız zaman tələb edir.

M.ƏLƏKBƏRLİ

## Qurban İsmayılov: "44 günlük müharibə və Tədris Cərrahiyyə Klinikası"

Azərbaycan Oftalmoloqlar Cəmiyyəti (AOC) 44 günlük Vətən müharibəsinə həsr olunmuş "Müharibə zamanı görmə orqanının zədələnmələri və xüsusiyyətləri" mövzusunda onlayn elmi konfrans təşkil edib. Konfransda AOC İdarə Heyətinin üzvləri, oftalmologiya sahəsində yüksək nailiyyətlər əldə edən türkdilli ölkələrin peşəkar mütəxəssis və alimləri iştirak ediblər.



Konfransda Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin, Mərkəzi Hərbi Hospitalın Oftalmologiya şöbəsinin, Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Oftalmologiya şöbəsinin rəhbərləri və əməkdaşları iştirak ediblər. Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Oftalmologiya şöbəsinin müdiri Qurban İsmayılov "44 günlük müharibə və Tədris Cərrahiyyə Klinikası" mövzusunda məruzə

edib. Onun müharibə zamanı Cərrahiyyə Klinikasının fəaliyyəti, həkimlərin həmin dövrdəki fədakarlığı, yaralılara göstərilən tibbi xidmətlə bağlı geniş məzmunlu çıxışı iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb.

Q.İsmayılov çıxışı zamanı ATU-nun adıçəkilən klinikasına 458 yaralının müraciət etdiyini, onlardan 4-nün şəhid olduğunu, 118-nin gözündən əməliyyat edildiyini bildirib. 67 nəfərə isə ambulator tibbi xidmət göstərilib. O hazırda da bəzi xəstələr üzərində təkrar rekonstruktiv cərrahi əməliyyatların icra olduğunu qeyd edib.

## Universitetimizdə fərqli layihə həyata keçirilib

**"Təməl EKQ-ni bəlkə də heç bir kitabdan belə asan şəkildə öyrənmək mümkün olmazdı"**

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin (ATU THİK) təşkilatçılığı, Elm və təhsil departamentinin dəstəyi ilə ötən il noyabrın 20-də başlanan "Təməl EKQ sertifikatı kursu" layihəsi dekabrın sonlarında başa çatıb. Kursda 80-dən çox həkim, rezident, tibb tələbələri iştirak edib.

Onlar bu layihə vasitəsilə EKQ-ni və xəstələrə ilkin diaqnoz qoymaq bacarıqlarını mənimsəyiblər. Kursun sonunda iştirakçılar imtahan verib. 75 faiz və yuxarı nəticə göstərənlərə ATU THİK

tərəfindən sertifikatlar təqdim olunub. Onlar Master EKG kursuna qatılmaq hüququ qazanıblar. 75 faizdən aşağı nəticə göstərənlərə "iştirak sertifikatı" verilib. Bütün iştirakçılar videokursa istinadən hazırlanmış elektron "Dr.Restart - EKQ təkrar kitabçası"nı əldə ediblər.

Qeyd edək ki, iştirakçıların əksəriyyəti kursun formatı və məzmunundan razı qalıb. Yüksək bal toplayan Lalə Ayyazova da onlardan biridir. Onun dediyinə görə, kurs sadə, aydın dillə izah olunub, informativ idi: "Təməl EKQ-ni bəlkə də heç bir kitabdan belə asan şəkildə öyrənmək mümkün ol-

mazdı".

Kursu yüksək dəyərləndirən L.Ayyazova gələcəkdə klinik EKQ-ye dair də kursların təşkil olunmasını təklif edir.

Məlumat üçün deyək ki, "Təməl EKQ kursu" layihəsinə yenidən start verilib. Qoşulmaq istəyənlər ATU THİK ilə əlaqə saxlaya bilərlər.



## Qəbul və təcili yardım şöbəsi 24 saat xəstələrin xidmətindədir

"Şöbəmizə gün ərzində orta hesabla 10-20 arası xəstə müraciət edir. Onlar təcili yardım otağına qəbul olunduqdan sonra təzyiqləri ölçülür, nəbzi, saturasiyası yoxlanılır, lazım gələrsə, oksigenasiya olunur, damar yolu açılır, yerində digər tibbi yardımlar göstərilir. Xəstənin vəziyyəti stabilləşdirilir, diaqnoz qoyulur, ehtiyacı olanlar stasionar, olmayanlar isə ambulator qaydada müalicəyə yönləndirilir".

Bu sözləri bizimlə söhbətində Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Qəbul və təcili yardım şöbəsinin müdiri, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Əmrah Əhmədov bildirdi. Dediynə görə, rəhbərlik etdiyi şöbəyə cərrahi profilli xəstələr müraciət edir. Tibbi heyət isə hər gün 24 saat xəstələrin xidmətində dayanır.

Şöbə müdirinin sözlərinə görə, pandemiyanın kəskin dövründə onların da fəaliyyəti məhdudlaşdırılıbmış. Amma artıq bir ilə yaxındır ki, Qəbul və təcili yardım şöbəsi fəaliyyətini bərpa edib. Bu müddət ərzində, yeni ötən ilin fevralından bu ilin yanvarınadək şöbəyə 5012 müraciət olunub. Onlardan 592-nə ambulan, 55-nə isə gündüz stasionar xidməti göstərilib.

Əhmədov ölkəmizin hər yerindən, ucqar rayonlardan da şöbəyə müraciətlər olduğunu qeyd etdi. Onların arasında kardioloji xəstələrin



üstünlük təşkil etdiyini, stendlər qoyulduğunu, açıq ürək əməliyyatları aparıldığını diqqətə çatdırdı.

TCK-da olduğumuz zaman şöbəyə yeni qəbul edilmiş xəstənin müayinə olunduğunu gördük. Əhmədov həmin xəstəyə stenokardiya diaqnozu qoyulduğunu, ona ilkin tibbi yardım göstərildiyini bildirdi. Əlavə etdi ki, vəziyyəti stabilləşdikdən sonra xəstə evə buraxılacaq.





Son aylar uşaqlar arasında kəskin virus infeksiyası yayılıb. Əsas əlamətləri quru öskürək, yüksək hərarət, halsızlıq olan bu xəstəlik bəzən bir həftəyə qədər uzanır və uşaqları əldən salır. Mütəxəssislər bağça və məktəbyaşlı uşaqlar arasında geniş yayılan bu xəstəliyin kəskin respirator virus infeksiyası olduğunu deyirlər.

Azərbaycan Tibb Universitetinin II Uşaq xəstəlikləri kafedrasının müdür əvəzi, professor Nailə Sultanova müşahidə edilən xəstəliyi mövsümi qrip kimi xarakterizə edir. Onun sözlərinə görə, davamlı isti havadan sonra temperaturun soyuması uşaqlar arasında mövsümi xarakter daşıyan infeksiyaların yayılmasına şərait yaradır. Odur ki, payız və qış aylarında uşaqlar arasında müşahidə olunan xəstəlik daha çox mövsümi qripdir. Bu qripin yayılmasına soyuq havalarla yanaşı, həm də uşaqların bir-biri ilə daha çox ünsiyyətdə olduğu məktəb və bağçaların yenidən işə başlaması şərait yaradır: "Məhz buna görə də virus infeksiyalarına daha çox məktəbəqədər və məktəbyaşlı uşaqlar arasında rast gəlinir. Bu infeksiyaların yayılmasına əsas səbəb kollektiv yerlərdə qripi törədən adeno, rino, rota, para qrip kimi yüzlərlə virusların olmasıdır. Qrip virusları hər yaş qrupundan olan uşaqlarda rast gəlinən və ağır fəsadlarla nəticələnən xəstəliklərə aid edilir".

Professor N.Sultanova bildirir ki, uşaqlar arasında qripə yoluxma riski böyükklərə nisbətə daha çoxdur. Çünki uşaq orqanizminin daha həssas olması, immun sisteminin tam formalaşmaması, böyümə və inkişaf proseslərinin davamlı getməsi, sürətli maddələr mübadiləsi, orqan və toxumaların qan təchizatı ilə zənginliyi virusların və bakteriyaların inkişafını stimullaşdırır, xəstələnmə riskini artırır.

Mütəxəssisin sözlərinə görə, uşaqlarda mövsümü qriplərin ümumi oxşar klinik əlamətləri ilə yanaşı, törədicilərindən asılı olaraq fərdi xüsusiyyətləri də var: "Belə ki, ümumi qrip simptomları ilə yanaşı, rota virus törədicisi qusma və ishalla, adenovirus zamanı konyuktivit, rinovirus tonzilit, sinusit kimi əlamətlərlə də özlerini büruzə verir. Qrip

## Niyə uşaqlar qripə daha çox yoluxur?

**Professor Nailə Sultanova: "Virus infeksiyalarını öz axarına buraxmaq, evdə müalicə etmək olmaz"**

ilk növbədə ağırlaşmaları ilə təhlükəlidir. Bu ağırlaşmalar sırasına pnevmoniya, meningit və ensefalit, miozitis, otit, rinit, sinusit və bronxit aiddir. Premorbid fonu olan (raxit, hipotrafilya, anemiya və s.) erkən yaşlı uşaqlarda və xroniki xəstəlikləri (bronxial astma, revmatik qızdırma, ürək damar xəstəlikləri və s.) olan uşaqlarda qripin fəsadlaşması erkən müşahidə edilərək daha tez zamanda kəskin ağırlaşmalarla nəticələnə bilər".

### Xəstə uşaqlar məktəbə, bağçaya göndərilməməlidir

N.Sultanova bildirir ki, qripi öz axarına buraxmaq, evdə müalicə etmək və ələlxüsus da, xəstəliyin öz-özünə keçməsinə gözləmək olmaz. Bu məsələdə ən böyük məsuliyyət valideynlərin üzərinə düşür. Hər bir valideyn uşaqlarda qripin əlamətlərini görməli, hansı həkimə müraciət etməyi və profilaktik tədbirləri bilməlidir. Valideynlərlə daimi olaraq maarifləndirmə işi aparılmalı, uşaqlar fəslə



uyğun olaraq geyindirilməli, onlara vitaminlərlə zəngin keyfiyyətli qidalar verilməli, gigiyenik qaydalara riayət etmələri başa salınmalıdır. Tətbiq olunan müalicə patogenetik və simptomatik olmalıdır. Medikamentoz müalicə mütləq həkimin göstərişinə uyğun

aparılmalıdır. Özünümüalicə ağır fəsadlara yol açabilir.

Virusla əlaqəni tamamilə kəsməyin mümkün olduğunu bildiren həkim məsləhət görür ki, insanların çox olduğu yerlərdən uzaq durmaq. Çünki virus infeksiyası bir yerə düşdüğü zaman sürətlə yayılır: "Mümkün qədər çalışmaq lazımdır ki, xəstələnen uşaqlar məktəbə, bağçaya göndərilməsin. Profilaktik tədbirlər kimi uşağın təcrid olunması yoluxma ehtimalının azaldılmasına səbəb ola bilər. Bu zaman mümkün qədər uşaqların immun sisteminin möhkəmlənməsinə, xüsusən də qidalanmasına fikir verilməlidir".

Qrip zamanı əlavə qoruyucu tədbirlərə ehtiyac var. Buraya virusun havadakı konsentrasiyasını azaltmaq məqsədilə otağın havalandırılması, əllərin tez-tez yuyulması (təkcə yeməkdən əvvəl yox), antiseptik yuyucu vasitələrlə otaqların müntəzəm təmizlənməsi aiddir.

Bəs qripin profilaktikasında peyvəndləmə hansı yeri tutur? ATU-nun professoru deyir ki, bu çox önəmlidir. Qripə qarşı immunizasiya prosesi mövsümi qrip başlamazdan əvvəl aparılmalıdır. Bu halda xəstəliyin epidemik yayılma dövrünə qədər insanlarda immun cavab formalaşır. Çünki vaksin vurulmuş şəxsin bədəninə anticismlər 12-15 gündən sonra aşkarlanır.

"Qrip virusu praktik olaraq hər il mutasiya etdiyi üçün ona qarşı dayanıqlı immunitet yaratmaq mümkün deyil. Məsələn, əgər uşaq cari mövsümdə qripə yoluxubsa, bu o demək deyil ki, virusun başqa ştammi ilə qarşılaşsa, vəziyyət bir də təkrarlanmayacaq. Ona görə də qrip əleyhinə peyvəndləməni hər il arapmaq lazımdır. Hər mövsüm üçün qrip peyvəndi istehsal olunur, bunlara Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜSM) tərəfindən proqnozlaşdırılan qrip viruslarının (ən azı 3) faktiki ştammları daxildir", - N.Sultanova deyir.



### Allergik insanlar virus infeksiyalarına meyillidir

Həkim bildirir ki, mövsüm dəyişikliyi uşaqlarda həm də allergik fəsadlar üçün trigger faktoru olaraq xəstəliklərin kəskinləşməsinə təkan verir. Belə ki, allergik xəstəliklərin ilin bütün fəsilərində müşahidə olunsa da, bəzi allergiyalar mövsümi xarakter daşıyır. Allergiyadan əziyyət çəkən xəstələrin əksəriyyəti kəskin respirator virus infeksiyalarına meyillidirlər.

Uşaqların sağlamlığına diqqət etmək, qrip və respirator virus infeksiyalarının profilaktikası üçün tövsiyələri həyata keçirmək onların həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa kömək edir.

İqlim dəyişkənliyi, əhali sıxlığının artması, miqrasiya axını, biotexnologiyanın inkişafı, iqtisadiyyatın qlobalaşması və digər amillər yeni infeksiyaların yaranmasına və yayılmasına rəvac verir. İnfeksiyon xəstəliklərinin epidemiyaları ilə əlaqəli bioloji təhlükələr qlobal xarakter daşıyır. Bütün dünya ölkələri infeksiyaların meydana gəlməsinin və yayılmasının qarşısını almaq, vaxtında diaqnoz qoymaq, müalicə və profilaktik metodları inkişaf etdirmək və vaksinlər yaratmaq üçün koordinasiyalı tədbirlərə hazır olmalıdır.

MƏNSUR

## Peşəkar cərrah hibrid vebinarda ustad dərsi keçib

**Professor Eldar Əliyev: Cərrahi müdaxilənin növünü düzgün seçməli, əməliyyat texnikasına diqqətlə riayət etməliyik**

ATU-nun I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının, Rezidentura və magistratura şöbəsinin, eləcə də Tədris Cərrahiyyə Klinikasının dəstəyi ilə "Mən əməliyyatları necə edirəm?" layihəsi çərçivəsində hibrid formada növbəti vebinar keçirilib.

həm də rezidentlər üçün faydalı olacağını, ayda 2 dəfə keçirilməklə, 6 ay davam edəcəyini bildirərək, vebinarın işinə uğurlar arzulayıblar.

Vebinarda I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının professoru Eldar Əliyevin "Mən pararektal fistulaları necə əməliyyat edirəm?" mövzusunda

ki, biz əməliyyatı yaxşı etməmişik. Eyni zamanda digər səbəblərimiz də var. İstər-istəməz, bu bölgədə əməliyyat edən zaman sfinkter əzələlərinin müəyyən hissəsini kəsirik. Amma əgər xarici sfinkter əzələsinin 30 faizdən çoxunu kəsək, sfinkter çatışmazlığı olacaq və xəstə ciddi faktorlara görə sosial cəmiyyətdən təcrid edilmək məcburiyyətində qalacaq. Belə halların baş verməməsi üçün pararektal fistulaların müalicəsində əsas vəzifəmiz həm irinli yolu ləğv etmək, həm də sfinkteri qorumaqdır. İkisini də mükəmməl yerinə yetirə bilsək, nəticə uğurlu alınır".

E.Əliyev kəskin paraproktitin davamı olub, düz bağırsağ ətrafı toxumaların iltihabi nəticəsində meydana çıxan bu cərrahi patologiyaya daha çox kişilərdə rast gəldiyini söyləyib. Onun sözlərinə görə, müxtəlif əməliyyat üsullarından bəzilərinin mənfi tərəfləri də olur. Ona görə də şəraitə uyğun üsulların seçilməsi məqbuldur: "İlk növbədə fistulanın gedişi, onun dərinliyi, sfinkterə münasibəti nəzərə alınmalıdır. Düzgün taktika, müasir müayinə üsulları imkan verir ki, dəqiq məlumat toplanılsın və əməliyyat uğurla keçsin. Çalışmalıyıq ki, əməliyyatdan sonra xəstəliyin yenidən əmələ gəlmə ehtimalı, sfinkterin zədələnməsi, irinli iltihabi ağırlaşmalar mümkün qədər az olsun. Buna isə həm cərrahi müdaxilənin növünü düzgün seçməklə, həm də

əməliyyat texnikasına diqqətlə riayət etməklə nail ola bilərik".

Professor fistulaların əməliyyatı zamanı fərdi yanaşmanın zəruriliyini də diqqətə çatdırıb. Rezidentlərə və gənc həkimlərə xatırladı ki, ideal bir üsul yoxdur: "Yeni üsullar, o cümlədən azinvaziv üsullar var ki, onların da göstəriciləri tam qaneedici deyil. Həmçinin bahalı üsullardır və xüsusi cihazların tətbiqinə ehtiyac yaranır. Həkimin məqsədi məlum üsullardan xəstə üçün ən münasib olanı tətbiq etməklə sonda nəticələri yaxşılaşdırmaqdır".

E.Əliyev şəxsi təcrübəsini vebinar iştirakçıları ilə bölüşərkən bildirib ki, bu əməliyyatı etməzdən

əvvəlcədən öyrənmək. Onun xəritəsini cızdıqdan sonra müəyyən edirəm ki, bu əməliyyatı hansı istiqamətdə və necə aparacam. Son vaxtlar daha çox seton müalicəsindən, liqatura qoymaq üsulundan istifadə edirəm".

Əməliyyat zamanı digər üsullardan da bəhrələndiyini vurğulayan peşəkar cərrah nəticələrdən razı qaldığını, hətə ki öhdəsindən gələ bilmədiyi fistula olmadığını deyib. Bundan əlavə, o, xəstələrə bir və ya bir neçə təkrar əməliyyata zərurət yaranma biləcəyini xatırladığını da söyləyib.

I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının rezidentləri ilə yanaşı, cərrahi profilli



I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının assistenti Elman Əzimov və Uşaq cərrahlığı kafedrasının assistenti, Tədris Cərrahiyyə Klinikasının rezidentləri üzrə koordinatoru Namiq Xəlilovun moderatorluğu ilə baş tutan vebinarda I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Nuru Bayramov, Rezidentura və magistratura şöbəsinin müdiri, professor Mələhət Sultanova çıxış edərək bu cür tədbirlərin əhəmiyyətindən danışdı. Adıçəkilən layihənin həm həkimlər,

məruzəsi dinlənilib. Rezidentlərə və gənc həkimlərə ustad dərsi keçən peşəkar cərrah bu xəstəliyin rastgəlmə tezliyinə görə proktoloji xəstəliklər içərisində 4-cü yerdə olduğunu, düz bağırsağ xəstəliklərinin 30-35 faizini təşkil etdiyini, əməliyyatdan öncə həmin bölgənin anatomiyasını və topoqrafiyasını diqqətlə öyrənməyin vacibliyini vurğulayıb. Onu da bildirib ki, bu xəstəliyin müalicəsindən sonrakı dövr fəsadsız ötürülmür: "Yeni üç xəstədən birində yenidən residiv baş verə bilər və belə çıxar



öncə fistulanın xəritəsini kağız üzərində cızır: "Daha çox görüntüləmə üsulları ilə fistulanın haradan başlayıb harada qurtardığını, hansı toxumaların içərisindən keçdiyini

digər kafedraların rezidentlərinin də qatıldığı vebinarın sonunda mövzuya dair suallar cavablandırılıb.

A.KAMRANOĞLU



## Şəhid məzunlarımız

# “Ölməmişəm, həmişə yanınızdayam...”

## Toyunun ildönümündə şəhid olan Eldarın bacısı: Yaddaşında problem olan anam kimi unutsa da, onu bir gün də unutmadı

**Tibb xidməti baş giziri Eldar Abdullayev cəmi 39 il yaşasa da, onu tanıyanların qəlbində unudulmaz izlər buraxmağı bacarıb. O, Vətən müharibəsində şəhidlik zirvəsinə yüksələn qəhrəmanlarımızdan biridir. Maraqlıdır ki, Eldar toyunun ildönümü günündə həlak olub. Məzarı Sumqayıt Şəhidlər Xiyabanındadır.**

11 yaşlı Asyanın atası ilə bağlı dediklərini sakit dinləmək mümkün deyil: “Atam həmişə bizə hərbi mahnılarla layla çalır. Oxsayırdı, əzizləyirdi. İsti havalarda bizi parklara, dəniz kənarına gəzməyə aparardı. Çox sevdiyimdən, yayda dondurma alırdı. Atam məni “nənəm” deyər çağırırdı. Ortancıl bacım Aysuya “anam” deyər. Sağ olsaydı, yaqın balaca bacım Ahunu “quzum” deyər əzizləyər. Atam mənə nənəsinin adını qoyub, ortancıl bacımın adını yuxuda görüb, kiçik bacımın adını isə şəhid olmamışdan qabaq qoyub. Atam sağ olsaydı, hər gün bizi məktəbə aparardı. Onun üçün çox darıxıram. İstəyirəm ki, yenə də mənə əzizləsin, oxşasın. Atamla fəxr edirəm və həmişə də edəcəyəm”.

Asya bu sözləri deyib, kövrəlir. Anası Fəhimə xanım onu özünə tərəf çəkər və başını sığallayır. Araya çökən sükutdan sonra Fəhimə xanımdan Eldarla bağlı xatirələrini danışmağı xahiş edirəm.

### “Qızının adını qoydu, amma üzünü görmədi...”

- Eldarla biz 2008-ci ildə tanış olmuş, 2009-cu ildə isə ailə qurmuşuq. O mənim üçün ideal, nöqsanı olmayan bir həyat yoldaşı idi. Hamını özü kimi bilirdi, hər kəsə inanırdı. Eldar həm də ideal bir ata idi. 3 qızı yadigar qalıb. Heç kiçik qızının üzünü görmədi. Amma adını qoymuşdu. Bilirdi ki, 3-cü övladımız da qız olacaq. Sevinirdi ki, 3 qız atasıyam, yerim cənnətdir. Həmişə övladları ilə fəxrlə danışardı. Sözü bütöv adam idi, nəyə söz versəydi, yerinə yetirərdi. Müharibəyə həvəslə getdi və dedi ki, qələbə çalacaq, torpaqlarımızı geri alacağıq. Axır ki, canımız qurtaracaq. Gedəndə mənə söz verdi ki, Fəhimə, rahat olma, torpaqları düşmənlərdən azad edib, sağ-salamat geri dönəcəyəm. Öz işini, ailəsinə sevinirdi. Öz peşəsinin özü seçmişdi. Hər dəfə hərbi formanı geyinəndə sevinər, qürur duyurdu. Müharibə bitəndən sonra tərxis olunmalı idi. Həmişə deyirdi ki, tərxis olunandan sonra ailəm üçün yaşayacam. Amma planları yarımçıq qaldı...

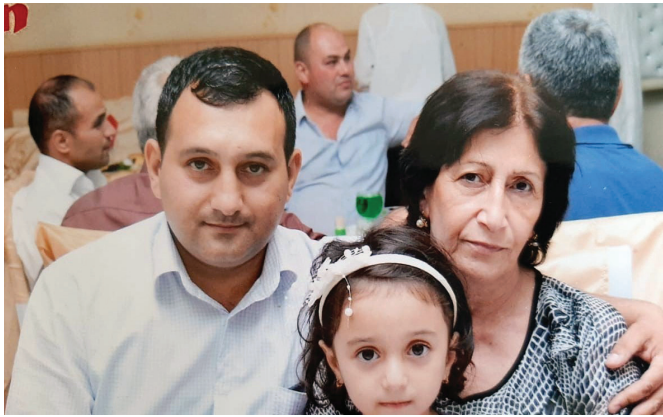
Heç vaxt özünün problemlərini kimsəyə bildirməzdi. Arzularını çox idi. Qızları ilə nəfəs alırdı. Onların oxuyub, ali təhsil almalarının

arzusunda idi. Ona görə də həmişə yaxşı oxumalarını tövsiyə edirdi. Asyanı müəllimə, Aysunu- sa həkim görmək istəyirdi.

...Axırncı dəfə onunla 2020-ci il oktyabrın 18-i səhər tezdən 7-nin yarısı danışmışam. Mən müalicə alırdım. Hər səhər həmin vaxt dərmanlardan birini qəbul edir-



dim. Bu səbəbdən də hər gün eyni vaxt mənə zəng edər, hal-əhval tutar, dərmanı qəbul edəcəyimi yadıma salardı. Sonra da deyər ki, hər şey yaxşıdır, normaldır, narahat olma. Həmin gün toyumuzun 11-ci ildönümü tamam olurdu. Bu münasibətlə mənə təbrik etdi, dedi ki, axşam danışarıq. Həmin gün haradasa saat 4-5 arası ürəyim sıxılmağa başladı. Özümü çox narahat hiss etdim. Fikirləşdim ki, yaqın havadandır. Axşam saat 7 olardı, qapımızı döydüldü. Qardaşım, bacım, bir də bacımın yoldaşı içəri daxil oldular. Ordan-burdan söhbət etdik. Dedilər ki, Eldar yaralanıb, hospitala gətiriblər, hazırlaş, ora gedək. Özümü sıxdım, dedim, yüngül yaralanmış olar,



heç nə olmaz. Tez hazırlaşdım. Dedim ki, durun gedək. Baxdım, heç biri yerindən tərpənmir. Təcücubləndim. Səbəbini soruşdum. Qardaşım yanıma gəldi, çətinliklə dedi ki, Eldar şəhid olub. İnanmadım. Nəyə görə inanmadım? Axı Eldar mənə söz vermişdi, bu gün axşam danışacağıq. Axı o dedi ki, sənə sözə həmişə əməl etmişdi. Mənə yalan danışmamışdı. Mənə son sözü “axşam sənənlə danışacağam” olmuşdu. Belə danışdı...

Sonra başa düşdüm ki, sən demə, həmin vaxt özümü pis hiss etməyimin səbəbi onun şəhid ol-

ması imiş. Dəfələrlə yuxuda görmüşəm Eldarı. Deyir, Fəhimə, ölməmişəm, həmişə yanınızdayam, sadəcə sən məni görmürsən.

**- Fəhimə xanım bu sözləri deyərək, doluxsundu. Sözlərinə bir az ara verərək, yenidən davam etdi:** Ahu olanda sanki Eldar geri qayıtdı. Onun hərəkətləri



mənə Eldarı xatırladır. Şəhidlər Xiyabanını üç qızla birgə ziyarət etmək, üç uşaqla birgə başdaşına sarılmaq, şəklini öpmək olduqca çətinidir. Uşaqları göz yaşlı görmək, o mənəzərni izləmək ürəyimi göynədir, qəlbimi sızıldadır. Yayda isti, qışda soyuq daşı qucaqlamağın nə dərəcədə dəhşətli olduğunu heç təsəvvürümə belə gətirməzdim. Axı Eldar şəhid olmağa getməmişdi. Həmişə mənəni danışıqda qələbə ilə geri dönəcəyini demişdi. Mənə ümidlər vermişdi. Qızları ilə nəfəs alan ata onları nəfəssiz qoydu. Əvvəllər mənəm üçün lap çətin idi. Uşaqlar həmişə sual verirdilər ki, ana, niyə filankəsin atası müharibədən sağ qayıtdı, bizim atamız yox.

Cavab verməkdə çətinlik çəkirdim. Sonra şəhidlərlə bağlı keçirilən tədbirlərə onları da aparanda gördülər ki, təkcə onların atası şəhid olmayıb, çoxlu uşaqlar atasız qalıb. Daha mənə bu cür suallar vermədilər. Amma nə olsa belə, həmişə Eldarlı günlərimizi yadıma salır, köks ötürürük...

### “Eldar anamın onu unudacağından qorxurdu...”

#### Bacısı Aygün Fətullayeva:

-- Eldar haqqında danışmaq mənim üçün nə qədər çətin olsa da, bir o qədər qürurvericidir. Eldar ailəmizdə 3-cü uşaq - sonbeşiyimiz idi. Əkiz idilər. 6 ayında əkiz tayı tələf oldu. O hələ uşaqlıqdan cəsur və ürəyiaçığı idi. Qardaşım olduğuna görə demirəm, Eldar hamıya qarşı ürəyiyumşaq, mərhəmətli idi. Özümü ona təkcə bacı kimi yox, həm də bir

ana hesab edirdim. Hər şeydən onu qorumaq istəyirdim.

... Uşaqlıqda davakar olub. Məhələ işıqları arasında olan davalarda iştirak edirdi. Döyəndə də, döyüləndə də boynuna alardı. Onu özünə qəbahət hesab etməzdi. İdmanın karate növü ilə məşğul olurdu. Arzusu hərbiçi olmaq idi. Atamla məs-



ləhətləşdi və sənədlərini Azərbaycan Tibb Universitetinin Hərbi tibb fakültəsinə verdi. Oranı feldşer ixtisası üzə bitirdikdən sonra Eldarın həyatı sərhəd bölgəsində, səngərlərdə keçdi. Ağdamın Sarıcalı hospitalında, Beyləqanda və digər sərhəd zonalarında xidmət etdi. Qüsursuz xidmətinə görə Fəxri fərmanlarla, “Qüsursuz xidmətə görə” 3-cü dərəcəli medalla təltif olunub. Ona Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yarandmasının ildönümü münasibəti ilə də medallar təqdim edilib. Ailə qurandan sonra onu Mərkəzi Hərbi Hospitala köçürmüşdülər. Amma Vətən müharibəsinin ilk günündən döyüşə yollandı. Füzuli, Zəngilan, Hadrut istiqamətində gedən döyüşlərdə çoxsaylı yaralıları tibbi yardım göstərər və onları təciliyyəsi ilə məşğul olub. Göstərdiyi igidlik nəzərə alınaraq, “Vətən uğrunda”, “Xocavəndin azad olunmasına görə” medalları ilə təltif edilib. Eldar Aprel döyüşlərində də yaxşı iştirak etmişdi.

... Eldarın yoxluğunu hələ də qəbul edə bilmirəm. Bir təskinliyimiz odur ki, o, şəhidlik zirvəsinə ucalıb. Məkanı uca, yeri rahatdır. Eldarla birlikdə bütün şəhidlərimiz, qazilərimiz, Vətən uğrunda döyüşənlər 44 günlük müharibədə millətimizin başını uca etdilər. Eldar üçün çox darıxır, hər gün onunla söhbət edirəm. 45 il müəllimə işləyən anam Telli Abdullayeva xəstədir, yaddaşında problemlər var. Bu səbəbdən Eldar deyirdi ki, qorxuram, birdən anam məni unudara, Eldarı heç unutmadı. Hər gün onu yadıma salır, ağlayır. Qəbr üstünə gedəndə də Eldara deyirəm ki, qardaş, qorxurdun ki, anam səni unudar. Kimi, nəyi unutsa da, səni unutmadı.

Eldarın xətrini hamı çox istəyirdi. Şəhid



olandan sonra qonşularımız və iş yoldaşları onun xatirəsinə bulaq inşa etdilər. Bir də gördük ki, bulaq hazırdır.

### “Qorxmazlığına görə hamı ona “Terminator” deyirdi”

#### Tibb xidməti leytenantı Sənan Qurbanlı:

- Eldar hər zaman kollektivdə sayılıb-seçilən insanlardan olub. Kimliyindən aslı olmayaraq, hamıya təmənənəsiz yardım etməyi sevən insan idi. Döyüşlər başlayan gündən həmişə öndə olub. Çoxlarının cəsarət edib görə bilmədiyi yerlərdə Eldarı görmək olurdu. Deyərdim ki, kollektivdə bizim məsləhətçimiz və ağsaqqalımız idi. Biz dəfələrlə ondan riskli yerlərə getməməsinə xahiş etsək də, əhəmiyyət vermirdi. Onun üçün ən önəmli məsələ yaralıların həyatını xilas etmək idi. Heç vaxt istəmərdi ki, kiməsə nəse olsun. Hadrut istiqamətində gedən döyüşlər zamanı yaralıları tibbi yardım göstərər təciliyyə edən zaman qəhrəmançasına şəhid oldu. Amma heç ağlımıza gəlməzdi ki, Eldar şəhid ola bilər. Çünki cəsarətli, qorxmaz olduğu üçün hamı ona “Terminator” deyirdi.

### Uşaqlıq dostu Hafiz Sarıyev:

- Eldarla həm bir məhəllədə böyümüşük, həm də eyni universitetdə təhsil almışıq. Mən Tibb Universitetinin Peditriya fakültəsində oxuyanda, o da Hərbi tibb fakültəsində oxuyurdu. Ailəvi münasibətlərimiz də yaxın idi. Onunla tez-tez görüşüb, söhbət edirdik.

Hərdən axşamtərəfi məhəllə uşaqları ilə bir yerə yığışib ordan-burdan danışardıq. Yadımdadır, bir dəfə şəhidlikdən söhbət düşdü. Onda qayıdıb dedi ki, şəhidlik uca bir məqamdır, hər adama nəşib olmur. İbadətlə də məşğul olurdu.

Mən özüm də Vətən müharibəsində - Xocavənd istiqamətində gedən döyüşlərdə iştirak etmişəm. Axırncı dəfə Eldarla oktyabrın 16-da danışdım. Zəngləşdik, hal-əhval tutdum. Sonrakı günlər zəng çatmadı. Oktyabrın 25-də evimizə zəng edəndə Eldarı soruşdum. Şəhid olduğunu dedilər. Bu xəbərdən çox sarsıldım. Bir müddət özümə gələ bilmədim. Sonralar onun döyüş yoldaşlarını gördüm. Eldarın mərdliyindən, cəsarətindən, qorxmazlığından ağız dolusu danışdırlar...

#### Qabil ZİMİSTANOĞLU





## Mədəkiçiltmə əməliyyatı piylənmə və şəkərli diabetə qalib gəldi

**Elçin Abdinov: Piylənmə təkcə tibbi deyil, həm də çox böyük iqtisadi, sosial və psixoloji problemdir**

Piylənmə bu gün əsrimizin belası kimi bütün dünyanı narahat edən, həyat keyfiyyətini aşağı salan, ömrün 12-14 il qısalmasına səbəb olan bir xəstəlikdir. Dünyada və ölkəmizdə piylənmənin vəziyyəti ilə bağlı ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasının ümumi-bariatrik cərrahi, II Cərrahi xəstəliklər kafedrasının assistenti, t.ü.f.d. Elçin Abdinov bəzi məqamlara aydınlıq gətirib.

Məlumat üçün bildirik ki, E.Abdinov ölkəmizdə ilk bariatrik cərrahi əməliyyatların icrasını həyata keçirən və piylənmənin kompleks müalicəsini aparən mütəxəssislərdəndir: "Günümüzdə piylənmə müalicə oluna bilən bir xəstəlikdir. Bu xəstəlik təkcə tibbi deyil, həm də çox böyük iqtisadi, sosial və psixoloji bir problemdir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) verdiyi statistik məlumata görə, piylənmənin ən çox yayıldığı ölkələrin başında 38,2%-lə ABŞ durur. Sonra Meksika 32,4%, Yeni Zelandiya 30,7%, Bolqarıstan 30%, Avstraliya 27,9% gəlir. Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda da piylənmə ilə bağlı vəziyyət ürəkəcan deyil. Əhali arasında

97-98% hallarda uğursuz olur. 2-3% halda əldə olunan nəticələr isə çox qısamüddətlidir. Bu baxımdan da belə tip insanları yorucu və üzücü konservativ müalicə üsullarına yönəltmək yanlışdır və sağlamlıq, vaxt, maliyyə itkisindən başqa bir şey deyil. Hal-hazırda bütün dünya piylənmənin qənaətbəxş, üzümüddətli effektiv müalicə üsulu kimi bariatrik cərrahi əməliyyatları qəbul edir. Bu gün fəxrlə deyə bilərəm ki, ölkəmizdə də bariatrik cərrahiyyə tibbin yeni istiqaməti olmasına baxmayaraq, sürətlə inkişaf etməkdədir. 10 ilə yaxın bir müddətdə qazandığımız nailiyyətlər qabaqcıl ölkələrin 25-30 ilə əldə etdiyi nəticələrə bərabər tutula bilər".

E.Abdinov əməliyyat üçün xəstəxana və həkim seçiminin necə olması, eləcə də bu bələdan əziyyət çəkənlərin sadəcə bir əməliyyatla qurtularaq daha keyfiyyətli bir həyat qazanmaq şansından da danışdı: "Bu gün insanlar əməliyyat üçün xəstəxana axtaranda hotelçilik xidməti olanlara üstünlük verirlər. Əlbəttə, bu önəmli bir amildir. Lakin sağlamlıq mövzusunun hotelçilik xid-



Bu problemdən əziyyət çəkən həmkar əməkdaşlara da tibbi yardım etdiklərini söyləyən həkim deyir ki, klinikamızda tibb bacısı işləyən 39 yaşlı bir pasiyentimiz artıq çəki səbəbindən çətin günlər yaşayırdı: "O, xanım bizə güvəndi və "mədəkiçiltmə" əməliyyatı ilə 120 kilodan 72 kiloya düşdü. Bu günlərdə tərifiyimizdən əməliyyat olunan klinikamızın tibb bacısı indi sağlamlığına qovuşmağın sevincini yaşayır. İki övlad anası olan həmin pasiyentimiz bir il əvvəl artıq çəki üzündən həm psixoloji, həm də orqanizminin metabolizmi baxımından olduqca sıxıntılı bir vəziyyətdə idi. Əvvəllər endokrinoloq müalicə alan bu xəstədə son dövrlər həm də II tip şəkərli diabet xəstəliyi də ağırlaşmışdı. Konservativ üsullardan istifadə edərək göstərdiyi bütün mübarizələrə baxmayaraq arıqlamağı bacara bilməyən həmin tibb bacısı ən sonda çarəni bu üsulda tapdı".

E.Abdinov əlavə edib ki, "mədəkiçiltmə" əməliyyatı ilə bağlı onlara müraciət edənlər çoxdur və bariatrik əməliyyat olunan minlərlə xəstədə müsbət nəticələr var. Müraciət edənlərin "mədəkiçiltmə" əməliyyatına uyğun gəlib-gəlməməsi haqda sualımıza cavab olaraq, cərrah bildirib ki, əgər pasiyentin göstəriciləri uyğundursa, başqa problem yoxdur.

**M.ƏLƏKBƏRLİ**



piylənmə çox sürətlə artmaqdadır. ÜST həyəcan təbili çalaraq bildirir ki, əgər bu təpə davam edərsə, yaxın onillikdə dünya əhalisinin yarısından çoxu piylənmədən əziyyət çəkəcək.

Bu xəstəliyin müalicəsində hazırda tibb məlum olan bütün konservativ müalicə üsullarının effektivliyi

mətlərləndən də vacib olan şərtləri var. Xəstəxananın imkanları, pəşəkər həkim və klinik şəraiti, texniki və elmi səviyyənin yüksək olması, xəstəxananın problemi aradan qaldırma bilmək imkanı, xidmət və qulluğun vəziyyəti - bütün bunlar bizim klinikamızda ən müasir formada, dünya standartlarına uyğun təşkil olunub".

**44 gün davam edən haqq savaşımda şanlı ordumuzun hər gün əldə etdiyi nailiyyətlər, qazandığı qələbələr xalqımızın iftixar və qürur mənbəyinə çevrildi. "Qarabağ Azərbaycandır!" deyərək başladığımız Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan xalqı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşərək bütün dünyaya öz gücünü və sarsılmaz iradəsini nümayiş etdirdi. Bu gün haqqında fəxrlə danışdığımız şanlı qələbəni Azərbaycan Ordusunun, əsgər və zabitlərimizin yüksək peşəkarlığı sayəsində əldə etdik.**

## Tələbələrımız şəhid və qazi ailələri üçün aksiyada fəal iştirak ediblər

Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda əbədiyyətə qovuşan qəhrəman oğullarımızın ailə üzvləri və yaralı qazilərimiz daim dövlət qayğısı ilə əhatə olunub. "Regional İnkişaf" İctimai Birliyi (RİİB), Azərbaycan Könüllü Həkimlər Assosiasiyası və TƏBİB-in birgə təşkilatçılığı ilə Cəlilabad Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında dekabrın 25-də keçirilən tibbi aksiya da bu həssas kateqoriyadan olan soydaşlarımız üçün dövlətin həyata keçirdiyi tədbirlər silsiləsindən biri idi.

Aksiya çərçivəsində Bakı şəhərində müxtəlif dövlət və özəl xəstəxanalarda çalışan onkoloq, kardioloq, radioloq, terapevt, pediatr, nevroloq, uroloq və digər ixtisaslar üzrə 45 nəfərdən ibarət könüllü həkim heyəti tərəfindən Cəlilabadda 300 nəfərdən çox şəhid və qazi ailələrinin üzvləri

müayinə olunub, müvafiq müalicə kursları təyin edilib, zəruri dərman vasitələri ilə təmin olunub, eləcə də digər patologiya aşkar edilən xəstələr ixtisaslaşmış tibb müəssisələrinə yönləndirilib. Aparılan müayinələr zamanı xəstəlik aşkarlanmış vətəndaşların sonradan ixtisaslaşmış tibb müəssisələrində tam müayinələrdən keçirilməsi, müalicəsi və zərurət yaranarsa, cərrahiyyə əməliyyatları həyata keçiriləcək.

Silsilə tədbirlər şəklində baş tutan tibbi aksiyada ATU-nun II Müalicə-profilaktika fakültə-

sinin dekan müavini Arzu Bəydəmirovanın təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə ilk dəfə universitetimizin tələbələri də iştirak edib. Aksiyaya fakültənin 5-ci kurs tələbələri Azayev Zahid, Süleymanov Musa, Ünal Muhammed Yarıcı, 6-cı kurs tələbələri Əhmədova Nərimin, Əsədova Kəmalə, Heydərov Rüşət, Xasiyeva Ülker, Qarakişiyeva Rəqsanə, Şahbazzadə Fəridə, Yusifova Aysel olmaqla 10 tələbə qatılıb. Tələbələrımız müxtəlif ixtisaslar üzrə bölünərək EKQ, tiroid və abdominal USM-si, oftalmoskopiya, görmə itiliyinin müayinəsi, palpasiya, auskultasiya, qan təzyiqinin ölçülməsi, qlükometriya kimi müayinələri sərbəst şəkildə həyata keçirib, öz bilik və bacarıqlarını nümayiş etdirməklə, həkimlərimizə dəstək olublar.



## Elmi işlərin hesabatı təqdim olunub

**Şüa diaqnostikası və terapiyası kafedrasında elmi işlərin hesabatının təqdimatına dair yığıncaq keçirilib. Kafedra müdiri, professor Mələhət Sultanova yola saldıığımız ildə həyata keçirilən fəaliyyətə görə kafedra əməkdaşlarına təşəkkürünü çatdırıb.**

Sonra kafedranın elmi işlər üzrə məsul şəxsi, dosent Mətanət Pənahova 2020-2021-ci il üçün elmi işlərin hesabatını təqdim edib. Qeyd olunub ki, hazırda kafedrada 10 elmi tədqiqat işi aparılır. İşlərdən biri ilkin müzakirəyə hazırdır, digər tədqiqatlar isə müxtəlif mərhələlərdə davam etdirilir.

Bundan əlavə, hesabat ili ərzində kafedra əməkdaşlarının elmi işləri yerli və xarici mətbuatda dərc olunub, əməkdaşlar həm yerli, həm də beynəlxalq səviyyəli distans və hibrid elmi konfranslarda iştirak ediblər. Hesabat ili ərzində kafedranın təşkilatçılığı ilə ATU-nun 90 illiyinə və professor Tamerlan Əliyevin anadan olmasının 100

illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq elmi praktik konfranslarda Radiologiya panelləri təşkil olunub. Doktorant Lalə Quluzadə Türkiyə MRT dərəcəsinin 25 illiyinə həsr olunmuş elmi toplantıdakı uğurlu çıxışına görə mükafatlandırılıb. Sonra kafedranın doktorantlarının hesabatları dinlənilib.

Tədqiqatlara dair müzakirələrin sonunda hesabatlar qənaətbəxş qiymətləndirilib.

## Ənənəvi seminarlar iki ildən sonra bərpa edilib

**Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasında ATU-nun Qulaq, burun, boğaz və Neyrocərrahiyyə kafedralarının təşkilatçılığı ilə birgə seminar keçirilib. Seminarı giriş sözü ilə klinikanın rezidentlər üzrə məsul şəxsi, assistent Namiq Xəlilov açdı.**

O, seminarın keçirilmə məqsədi barədə məlumat verib. Bildirib ki, ənənəvi keçirilən bu tip seminarlarda rezidentlərin hazırladığı məruzələr dinlənəcək. Sonra Qulaq, burun, boğaz kafedrasının müdiri, professor Vəfa Pənahina çıxış edib. Onun sözlərinə görə, seminarların keçirilməsi pandemiya ilə əlaqədar dayandırılmışdı: "İki ildən son-



ra universitetimizin rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin təşəbbüsü ilə yenidən bərpa olunub. Seminarların mütəmadi olaraq bütün kafedralarda hər həftə keçirilməsi nəzərdə tutulub. Mövzuların maraqlı olmasına diqqətli yanaşaraq kafedra müdiri rezidentlərə məruzələri diqqətlə dinləməyi tövsiyə edib.

Şəfiqə Kərimlinin "Xoşxassəli paroksizmal başgicəllənmə", Rövşən Məhərrəmovun "Burun travmaları", Fuad Dövlətovun "Meningioma", Zahid Əliyevin "İnterural disk yırtıqları" mövzularında çıxışları maraqla qarşılanıb. Seminar diskussiyası şəraitində öz işini başa çatdırıb.



AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SƏHIYYƏ NAZİRLİYİ  
AZƏRBAYCAN TİBB UNİVERSİTETİ  
**KAFEDRALAR ÜZRƏ AŞAĞIDAKI  
YERLƏRİ TUTMAQ ÜÇÜN  
MÜSABİQƏ ELAN EDİR:**

**Kafedranın professoru:**

- I Uşaq xəstəlikləri kafedrası - 1 yer

**Kafedraların dosentləri:**

- Patoloji fiziologiya kafedrası - 1 yer  
- Xarici dillər kafedrası - 1 yer  
- Uşaq cərrahlığı kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Onkologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Urologiya kafedrası - 1 yer

**Kafedraların assistentləri:**

- Neyrocərrahlıq kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Ağciyər xəstəlikləri kafedrası - 2 yer  
- Məhkəmə təbabəti kafedrası - 1 yer  
- I Uşaq xəstəlikləri kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- II Uşaq xəstəlikləri kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Uşaq stomatologiyası kafedrası - 3 yer  
- Uşaq cərrahlığı kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- I Mamalıq və ginekologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Oftalmologiya kafedrası - 1 yer  
- Terapevtik stomatologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Onkologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Psixiatriya kafedrası - 2 yer  
- Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya kafedrası - 1 yer  
- Patoloji anatomiya kafedrası - 1 yer  
- Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrası - 1 yer  
- Ortopedik stomatologiya kafedrası - 2 yer (0,5 vahid)  
- Ortopedik stomatologiya kafedrası - 1 yer  
- Bioloji kimya kafedrası - 1 yer  
- Tibbi və bioloji fizika kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

**Kafedranın baş müəllimi:**

- Tibbi və bioloji fizika kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

**Kafedraların müəllimləri:**

- Normal fiziologiya kafedrası - 1 yer  
- Normal fiziologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)  
- Xarici dillər kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

**Müsabiqədə iştirak etmək üçün sənədlərin təqdim olunma müddəti elan qəzetdə dərc olunduğu gündən 30 gün keçməzdir. Sənədlər rektorun adına yazılmış ərizə ilə birlikdə aşağıdakı ünvanla təqdim edilməlidir:**

**AZ 1007, Bakı şəhəri, Ənvər Qasımzadə küçəsi, 14  
Telefon: 597-10-08**

**Müsabiqədə iştirak etmək istəyənlərin nəzərinə**

**Kafedralar üzrə vakant yerləri tutmaq üçün müsabiqədə iştirak edənlər Elmi katibliyə aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər:**

1. Rektorun adına ərizə.
2. Kadrlar uçotunun şəxsi vərəqəsi (yeni formatda).
3. Kafedradan verilmiş xasiyyətnamə. Xasiyyətnaməni kafedranın müdiri və həmkarlar təşkilatının sədri imzalamalıdır. Xasiyyətnamənin müsbət və ya mənfəi olması, o cümlədən bu şəxsin yeni müddətə kafedrada çalışıb və ya çalışmaması əsaslandırılmalıdır. Kafedra müdiri vəzifəsinə iddiaçılara xasiyyətnaməni fakültənin dekanı və həmkarlar təşkilatının sədri imzalamalıdır.
4. Tərcümeyi-hal. Burada şəkil, ad, soyad, bitirdiyi məktəblər, elmi ad və dərəcələr, bildiyi dillər, bildiyi kompüter proqramları, çap olunmuş işlərin sayı, işlədiyi yerlər, hazırkı vəzifədə neçə il çalışması, niyə bu vəzifədə yenidən seçilmək istəməsi, olduğu ixtisasartırma kursları, ailə vəziyyəti barədə ətraflı məlumat, yaşadığı ünvan, elektron poçt ünvanı və telefonu göstərilməlidir.
5. ATU-nun klinikalarında çalışanlar üçün son beş ilin həkimlik fəaliyyəti barədə klinikadan verilmiş arayış. Arayış klinikanın direktoru və həmkarlar təşkilatının sədri tərəfindən imzalanmalıdır.
6. Son beş il ərzində çap olunan elmi işlərin siyahısı. Siyahı müəllif və kafedra müdiri tərəfindən imzalanmalıdır.
7. Açıq mühazirənin və ya açıq təcrübə dərslərinin videoçəkilişinin diski.
8. Şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti.
9. Müvafiq elmi dərəcə diplomu və elmi ad attestatının surəti.

**Qeyd: ATU-nun əməkdaşı olmayan mütəxəssislər siyahıdakı 3-cü, 5-ci və 7-ci bənddəki sənədlərin əvəzinə, sonuncu iş yerindən verilən xasiyyətnamə, işlədiyi klinikadan həkimlik fəaliyyəti barədə arayış və əmək kitabçasından çıxarışı təqdim etməlidir.**

## 90 ildə çap edilmiş dərslik və dərs vəsaitləri bibliografik nəşrdə toplanıb

“Azərbaycan Tibb Universiteti-90. Dərslik və dərs vəsaitləri (1930-2019). Bibliografiya” adlı bibliografik göstərici işıq üzünə görüb.



Nəşrin elmi məsləhətçisi ATU-nun Elmi işlər üzrə prorektoru, tıbb üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Rauf Bəylərov, elmi redaktoru Əsaslı kitabxananın direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Ziyafət Eminova, tərtib edənləri - kitabxananın di-

rektor müavini Gülbehişt Orucova, elmi-bibliografiya şöbəsinin müdiri Bilqeyis İsmayılova və bibliograf Səadət Hüseynovadır. Vəsait Azərbaycan Tibb Universitetinin 90 illik yubileyi münasibətilə hazırlanıb. Bu göstəricidə ATU tərəfindən çap edilmiş dərslik və dərs vəsaitlərinin xronoloji qaydada siyahısı tərtib olunub. Bibliografik göstərici həkimlər, elmi-tədqiqatçılar, kitabxanaçı-bibliograflar və tələbələr üçün nəzərdə tutulub. Materialların toplanmasında Milli Arxiv İdarəsi, Bakı Dövlət Universiteti, Milli Kitabxana və Azərbaycan Təbabəti Muzeyinə də müərcət olunub.

Göstərici tibbin bütün sahələrini əhatə edir. Dərslik və dərs vəsaitləri tibbin bölmələri üzrə xronoloji qaydada, əlifba sırası ilə düzülüb. Dillər üzrə isə Azərbaycan, rus və ingilis dili ardıcılığı əsas götürülüb.

## Beynəlxalq ensiklopediyada azərbaycanlı alimlərin yazıblar

**Avropa Təbabət Elmləri Akademiyasının xüsusi nəşri olan bioqrafik ensiklopediyanın 2021-ci il buraxılışında Azərbaycan Tibb Universitetinin II Daxili xəstəliklər kafedrasının dosenti, t.ü.f.d. Mail Məhərrəmovun həyat və fəaliyyəti haqqında geniş məlumat çap olunub.**

Qeyd edək ki, M.Məhərrəmov indiyədək 150-dən çox elmi-tibbi və kütləvi əsərin müəllifidir. Onun işlədiyi kafedradan olan həmmüəlliflərlə birgə 2004-cü ildə “Daxili xəstəliklər” dərslik kitabı, 2012, 2014 və 2018- illərdə “Daxili orqanların xəstəliklərinin diaqnozu və müalicəsi” adlı 3 cildlik monoqrafiyası nəşr edilib.

Tələbələrə həkimlik sənətinin inceliklərini öyrədən M.Məhərrəmov bir sıra ölkələrin tibb müəssisələri ilə yaxından əməkdaşlıq edir. Məlumat üçün bildirək ki, o, həkim-xəstə münasibətini, xüsusilə deontologiya və həkimlik etikasını öz fəaliyyətində yüksək səviyyədə əks etdirdiyinə görə, 2003-cü ildə «XXI əsrin tanınmış ziyalı» diplomu ilə təltif edilib.

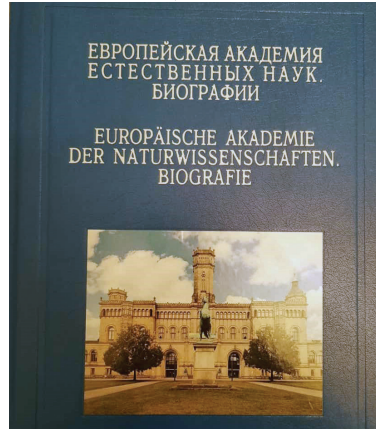
**Etibarsız sayılır**

Əczaçılıq fakültəsinin IV kurs, S18A3b qrup tələbəsi Kanter Muhammed Taha Kenanın tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Stomatologiya fakültəsinin II kurs, 420A3a qrup tələbəsi İbrahimova Fatimə İsmayıl qızının tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə-profilaktika fakültəsinin V kurs, 317A10 qrup tələbəsi Başirov Amil Əvəz oğlunun tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs, 119A9a qrup tələbəsi Aslanlı Fuad Rasim oğlunun tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

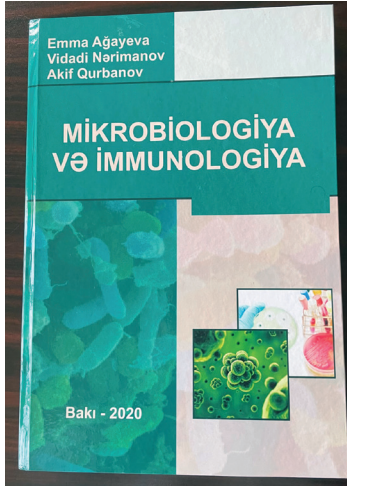


Bundan başqa, M.Məhərrəmov Rusiya Federasiyası Fizioterapevtlər və Kurortoloqlar Tibbi Elmi Cəmiyyətinin üzvüdür.

O, 2013-cü ildə Türk Dünyası Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının (TDABEA) “Fəxri professoru” və Avropa Təbabət Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü seçilib. Dosent M.Məhərrəmov 2013-cü ildə “Hippokrat” ordeni, 2015-ci ildə isə TDABEA-nın “Beynəlxalq qızıl ulduz medalı” ilə təltif olunub.

Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının professorları Emma Ağayeva, Akif Qurbanov və dosent Vidadi Nərimanovun müəllifliyi ilə yeni dərslik çapdan çıxıb.

Tibbi mikrobiologiya və immunologiya üzrə praktik məşğələləri təqdim edən bu dərslik üç fəsildən ibarətdir. Birinci fəsil mikroorqanizmlərin morfolojiyası, ultrastruktur və onların morfolojiyasının öyrənilmə üsullarına həsr edilib. Burada mikrobiologiya müayinəsinin ilk



## Mikrobiologiya və immunologiya üzrə yeni dərslik işıq üzünə görüb

üsulu olan mikroskopik üsul, müxtəlif mikroorqanizm qruplarının tanınmasında onun tətbiqi və s. bu kimi digər məsələlər işıqlandırılıb.

İkinci fəsil mikroorqanizmlərin qidalanması, tənəffüsü və çoxalması, kultivasiya prinsipləri, xarici mühit amillərinin, o cümlədən fiziki, kimyəvi və bioloji amillərin təsirinin öyrənilməsi haqqındadır. Burada mikroorqanizmlərin kultivasiya və identifikasiya üsulları və vasitələri təsvir edilib, kultural (bakterioloji və virusoloji) müayinə üsulunun prinsipləri şərh olunub.

Üçüncü fəsildə mikroorqanizmlərin patogenlik amilləri, onların təyin edilmə üsulları, orqanizmin spesifik və qeyri-spezif müdafiə amilləri, antijenlər və anticisimlər, seroloji reaksiyalar, onların prinsipi, texnikası, qiymətləndirilməsi və diaqnostikada tətbiqi imkanlarından danışılır. Bu fəsildə bioloji müayinə üsullarının prinsipləri də şərh edilib.

Hər bir fəslə mövzuya uyğun məşğələlər əlavə edilib. Burada qısa nəzəri məlumatlar, metodik tövsiyələr (praktik işlərin yerinə yetirilməsi ardıcılığı və qaydaları), mövzuya aid terminlər və onların qısa şərhini verilib. Bundan əlavə, tələbələrə sərbəst işi - nəzəri və praktik materialların mənimsənilməsindən sonra müəllimin nəzarəti altında tələbələrə icra fəaliyyəti, mövzuya aid nəzəri və praktik bilikləri qiymətləndirmək, eləcə də aralıq və yekun imtahanlara hazırlaşmaq üçün nəzərdə tutulan yoxlama testləri daxil edilib.

Kitabda məşğələlərin bu formada tərtibi tələbələrə müvafiq mövzularda dair praktik bacarıqlar əldə etməsinə şərait yaratmaq üçün, fənni tədris edən müəllimlərin də dərslikdən praktik rəhbərlik kimi istifadəsinə imkan verəcək.

**Allah rəhmət eləsin!**

Tədris Terapevtik Klinikasının kollektivi Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin direktoru, həkim-hemotoloq Valeh Hüseynova atası **professor Tarıverdi Hüseynovun** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Farmakologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın dosenti Sevinc Quliyevaya atası **Zərifə xanımın** vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Tibbi və bioloji fizika kafedrasının əməkdaşları kafedranın professoru Novruz Musayevə bacısı **Mələykə xanımın** vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Tədris Terapevtik Klinikasının kollektivi klinikanın həkim- statistiki, Həmkarlar Təşkilatının sədri Hicran Məmmədovaya atası **Məhəbbət xanımın** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

İctimai fənlər kafedrasının əməkdaşları kafedranın baş müəllimi **Vəsilə Əhmədovanın** vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verirlər.

ETM-in kollektivi iş yoldaşları Mətanət Yusifovaya xalası **Gülнар xanımın** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Baş redaktor  
MƏĞRUR ƏLİYEV

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.  
Əlyazmalar geri qaytarılmır

Qəzet “Təbib” qəzetinin kompüter mərkəzində yığılır, səhifələni, “Azərbaycan” nəşriyyatının mətbəəsində çap olunur və universitet daxilində yayılır

ÜNVANIMIZ:  
Mərdanov qardaşları - 98c  
2-ci mərtəbə,  
Tel.: 595-24-97  
tabibqazeti@gmail.com

Lisənziya H - 022633  
İndeks - 0269  
Sifariş - 128  
Sayı 2250